II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 14ης Νοεμβρίου 1988

σχετικά με τη διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 85 της συνθήκης ΕΟΚ

(IV/32.358 — ServiceMaster)

(Το κείμενο στην αγγλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(88/604/ΕΟΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας,

τον κανονισμό αριθ. 17 του Συμβουλίου της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτο κανονισμό εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της συνθήκης [1], όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την πράξη προσχώρησης της Ισπανίας και Πορτογαλίας, και ιδίως τα άρθρα 4, 6 και 8,

την αίτηση αρνητικής πιστοποίησης και την ανακοίνωση που υποβλήθηκε στις 3 Ιουνίου 1987 από την ServiceMaster Limited (Αγγλία) συμφωνίας-τύπου franchise σχετικά με την προμήθεια υπηρεσιών καθαρισμού και συντήρησης κτιρίων στην Κοινότητα,

την περίληψη της αίτησης και την ανακοίνωση που δημοσιεύτηκε [2] σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 του κανονισμού αριθ. 17,

Μετά από διαβούλευση με τη Συμβουλευτική Επιτροπή Περιοριστικών Πρακτικών και Δεσποζουσών Θέσεων,

Εκτιμώντας ότι:

I. ΤΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

(1) Η ServiceMaster ανακοίνωσε μια σύμβαση-τύπο για υπηρεσίες που πρόκειται να ισχύσει σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΟΚ. Η σύμβαση αφορά την παροχή υπηρεσιών καθαρισμού και συντήρησης κτιρίων σε εμπόρους και ιδιώτες πελάτες. Η ServiceMaster ζήτησε αρνητική πιστοποίηση ή επικουρικά απαλλαγή σύμφωνα με το άρθρο 85 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΟΚ.

(2) Μετά τις παρατηρήσεις της Επιτροπής, η ServiceMaster δέχτηκε να προβεί σε ορισμένες τροποποιήσεις της κοινοποιηθείσας σύμβασής της. Η τροποποιημένη σύμβαση κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 10 Μαΐου 1988.

(3) Γίνεται παραπομπή στην ανακοίνωση που δημοσιεύεται σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 του κανονισμού αριθ. 17 [3] για πληρέστερη περιγραφή του συστήματος franchise της ServiceMaster και των σχετικών ρητρών οι οποίες αναφέρονται ή συζητούνται στη συνέχεια μόνο στο μέτρο που είναι απαραίτητο για να δημοσιευθεί η εκτίμηση της Επιτροπής. Τα περιστατικά που εκτίθενται σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 στην ανακοίνωση αποτελούν μέρος της παρούσας απόφασης.

(4) Η Επιτροπή δεν έλαβε παρατηρήσεις από τρίτους ενδιαφερομένους μετά τη δημοσίευση που επιβάλλεται από το άρθρο 19 παράγραφος 3 του κανονισμού αριθ. 17.

II. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Α. Άρθρο 85 παράγραφος 1

(5) Το δίκτυο franchise που δημιουργήθηκε από την ServiceMaster μέσω της κοινοποιηθείσας συμφωνίας τύπου είναι franchise για την παροχή υπηρεσιών. Αφορά την παροχή υπηρεσιών καθαρισμού και συντήρησης κτιρίων σε εμπόρους και ιδιώτες πελάτες σύμφωνα με τις οδηγίες της ServiceMaster και συμπληρωματικά την

[1] ΕΕ αριθ. 13 της 21. 2. 1962, σ. 204/62.
[2] ΕΕ αριθ. C 218 της 20. 8. 1988, σ. 3.
[3] Τροποποιημένη επισυνάπτεται στην παρούσα απόφαση.

προμήθεια αγαθών που συνδέονται άμεσα με την παροχή των συγκεκριμένων υπηρεσιών. Το franchise της ServiceMaster περιλαμβάνει την ενιαία παρουσίαση των υπηρεσιών της σύμβασης που στηρίζεται στη χρήση κοινής επωνυμίας, σε ένα ουσιαστικό σύνολο τεχνικής, εμπορικής και διοικητικής τεχνογνωσίας σχετικής με την παροχή των υπηρεσιών και στη μόνιμη συνδρομή της ServiceMaster. Οι δικαιοδόχοι είναι ιδιοκτήτες της επιχείρησής τους, της οποίας έχουν προσωπικά της ευθύνη και διαχειρίζονται για λογαριασμό τους.

Σαν αντάλλαγμα για το δικαίωμα εκμετάλλευσης του franchise της ServiceMaster και ορισμένων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας της ServiceMaster σχετικών με εμπορικά σήματα και δικαιώματα αναπαραγωγής, οι δικαιοδόχοι οφείλουν να προβούν σε διάφορες οικονομικές συνεισφορές και βαρύνονται με υποχρεώσεις που αποσκοπούν στη διατήρηση της ομοιομορφίας και των κανόνων ποιότητας του συστήματος ServiceMaster.

(6) Η Επιτροπή θεωρεί ότι, παρά το γεγονός ότι υπάρχουν ορισμένες επιμέρους διαφορές, τα franchise για την παροχή υπηρεσιών παρουσιάζουν μεγάλες ομοιότητες με τα franchise διανομής και, ως εκ τούτου, μπορούν κατά βάση να αντιμετωπιστούν κατά τον ίδιο τρόπο δεδομένου ότι για τα franchise διανομής έχει ήδη χορηγηθεί απαλλαγή από την Επιτροπή [1]. Αυτός ο βασικός συλλογισμός συνδέεται με το γεγονός ότι οι κανόνες ανταγωνισμού της ΕΟΚ εφαρμόζονται χωρίς διάκριση τόσο σε προϊόντα όσο και σε υπηρεσίες. Αυτό δεν εμποδίζει την Επιτροπή να λάβει υπόψη της σε επιμέρους περιπτώσεις ορισμένα ειδικά χαρακτηριστικά σχετικά με την παροχή υπηρεσιών.

Ειδικότερα, η τεχνογνωσία είναι συχνά πιο σημαντική στην προμήθεια υπηρεσιών απ' ό,τι στην προμήθεια αγαθών επειδή κάθε υπηρεσία απαιτεί την εκτέλεση μιας ιδιαίτερης εργασίας και δημιουργεί μια στενή προσωπική σχέση μεταξύ του ατόμου που παρέχει την υπηρεσία και του αποδέκτη της υπηρεσίας. Ως εκ τούτου, η προστασία της τεχνογνωσίας και της φήμης του δικαιοπάροχου franchise μπορεί να είναι πιο ουσιαστική στα franchise υπηρεσιών απ' ό,τι στα franchise διανομής, όπου κυρίως τα αγαθά διαφημίζουν της επιχείρηση φέροντας το εμπορικό σήμα του παραγωγού ή του διανομέα. Επίσης ορισμένες υπηρεσίες, όπως για παράδειγμα οι υπηρεσίες της ServiceMaster, εκτελούνται στις εγκαταστάσεις του πελάτη ενώ τα αγαθά πωλούνται συνήθως στις εγκαταστάσεις του λιανοπωλητή. Αυτό το είδος υπηρεσιών αυξάνει επιπλέον το σύνδεσμο μεταξύ εκείνου που παρέχει την υπηρεσία και του πελάτη.

Διατάξεις που δεν εμπίπτουν στο άρθρο 85 παράγραφος 1

Οι ακόλουθες διατάξεις της συμφωνίας franchise της ServiceMaster δεν εμπίπτουν στο άρθρο 85 παράγραφος 1.

α) *Διατάξεις που έχουν σαν σκοπό να εμποδίσουν τους ανταγωνιστές να επωφεληθούν από την τεχνογνωσία και οιαδήποτε άλλη βοήθεια δίνεται από τον δικαιούχο του franchise*

(7) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου να τηρεί, πριν και μετά τη λήξη της σύμβασης, το απόρρητο κάθε πληροφορίας και τεχνογνωσίας, και να επιβάλει παρόμοια υποχρέωση στους υπαλλήλους του. Η εμπορική αξία της τεχνογνωσίας εξαρτάται από τον απόρρητο χαρακτήρα της. Η υποχρέωση μη ανακοίνωσης της τεχνογνωσίας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διατήρηση της αξίας της και για να μπορεί η ServiceMaster να χορηγεί τη συγκεκριμένη τεχνογνωσία σε άλλους δυνάμει δικαιοδόχους.

(8) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου να χρησιμοποιεί την τεχνογνωσία και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για τα οποία έχει χορηγηθεί άδεια εκμετάλλευσης μόνον για τους σκοπούς εκμετάλλευσης του franchise της ServiceMaster. Αυτός ο περιορισμός της χρήσης είναι απαραίτητος για να προστατεύσει την τεχνογνωσία του δικαιοπάροχου του franchise, επειδή η συγκεκριμένη τεχνογνωσία προσφέρεται να χρησιμοποιηθεί με ανταγωνιστικές υπηρεσίες που παρέχονται είτε από τον δικαιοδόχο είτε από άλλους ανταγωνιστές.

(9) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου, μετά τη λήξη της σύμβασης, να παύσει να χρησιμοποιεί την τεχνογνωσία της ServiceMaster, εκτός αν η τεχνογνωσία σαν σύνολο έχει καταστεί γνωστή με κάποιο άλλο τρόπο και όχι επειδή ο δικαιοδόχος παρέβη την υποχρέωσή του. Η απαγόρευση χρήσης μετά τη λήξη της σύμβασης αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο για την προστασία του αποκλειστικού δικαιώματος του δικαιοπάροχου στη συγκεκριμμένη τεχνογνωσία. Εφόσον η τεχνογνωσία του δεν έχει καταστεί γνωστή, ο δικαιοπάροχος έχει το δικαίωμα να περιορίζει τη μεταβίβασή της για μια ορισμένη περίοδο, η οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση αντιστοιχεί στη διάρκεια ισχύος της συμφωνίας franchise. Αν ο δικαιοπάροχος του franchise έχανε το αποκλειστικό δικαίωμά του να χρησιμοποιεί την τεχνογνωσία του μετά τη λήξη της συμφωνίας franchise, δεν θα μπορούσε να εμποδίσει τους ανταγωνιστές να χρησιμοποιούν την τεχνογνωσία του.

(10) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου, κατά τη διάρκεια της σύμβασης, να μην ασχολείται με ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, εκτός από την περίπτωση της απόκτησης μεριδίου που δεν υπερβαίνει το 5 % στο κεφάλαιο μιας εταιρείας που έχει εισαχθεί στο χρηματιστήριο. Αυτή η υποχρέωση μη ανταγωνισμού είναι απαραίτητη για να αποφευχθεί ο κίνδυνος να επωφεληθούν, έστω και έμμεσα, ανταγωνιστές της ServiceMaster από την τεχνογνωσία την οποία παραχωρεί η ServiceMaster στους δικαιοδόχους της. Ο περιορισμός του ποσοστού συμμετοχής σε εταιρεία που έχει εισαχθεί στο χρηματιστήριο στο 5 % του κεφαλαίου έχει σαν σκοπό να εξασφαλίσει ότι οι δικαιοδόχοι δεν συμμετέχουν στη λειτουργία μιας τέτοιας εταιρείας με τον κίνδυνο να μεταβιβάσουν την τεχνογνωσία σε ανταγωνιστική επιχείρηση. Αν και η απαγόρευση της απόκτησης συμμετοχής που δεν εξασφαλίζει τον

[1] Βλέπε αποφάσεις της Επιτροπής 87/407/ΕΟΚ, Computerland (ΕΕ αριθ. L 222 της 10. 8. 1987, σ. 12), 87/14/ΕΟΚ, Yves Rocher (ΕΕ αριθ. L 8 της 10. 1. 1987, σ. 49), 87/17/ΕΟΚ, Pronuptia (ΕΕ αριθ. L 13 της 15. 1. 1987, σ. 39).

έλεγχο, στο κεφάλαιο μιας ανταγωνιστικής εταιρείας που έχει εισαχθεί στο χρηματιστήριο μπορεί να συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού που υπόκειται στις διατάξεις του άρθρου 85 παράγραφος 1, στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν θεωρείται ότι συνιστά αισθητό περιορισμό επειδή οι δικαιούχοι είναι γενικά μικρές επιχειρήσεις για τις οποίες η απαγόρευση απόκτησης ποσοστού υψηλότερου του 5 % μιας εταιρείας που έχει εισαχθεί στο χρηματοστήριο δεν συνιστά υπό κανονικές συνθήκες ένα πραγματικό εμπόδιο στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους. Επιπλέον, οι δικαιοδόχοι είναι τελείως ελεύθεροι να αποκτήσουν μετοχές σε μη ανταγωνιστικές εταιρείες.

(11) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου, μετά τη λήξη της συμφωνίας, να μην ασχολείται, για περίοδο ενός έτους, με ανταγωνιστική επιχείρηση στην περιοχή στην οποία είχε παράσχει υπηρεσίες πριν από τη λήξη της σύμβασης. Επιπλέον, ο δικαιοδόχος δεν μπορεί να αναζητεί για περίοδο ενός έτους πελάτες οι οποίοι υπήρξαν για περίοδο δύο ετών πριν από τη λήξη της σύμβασης πελάτες του.

Αυτή η υποχρέωση μη ανταγωνισμού μετά τη λήξη της συμφωνίας και μη αναζήτησης πελατών είναι αποδεκτή τόσο όσον αφορά τη διάρκεια όσο και τη γεωγραφική έκταση. Αυτή η υποχρέωση είναι απαραίτητη για να εμποδίσει τον πρώην δικαιοδόχο να χρησιμοποιεί την τεχνογνωσία και την πελατεία που απέκτησε προς όφελός του ή προς όφελος των ανταγωνιστών της ServiceMaster. Είναι περαιτέρω απαραίτητη για να επιτρέψει στην ServiceMaster να δημιουργήσει σε εύλογο χρονικό διάστημα νέα αγορά στην περιοχή του πρώην δικαιοδόχου. Αυτό δεν προδικάζει ενδεχόμενες εξαιρέσεις που προβλέπονται μετά τη λήξη της σύμβασης προς όφελος των δικαιοδόχων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

(12) Η απαγόρευση του δικαιοδόχου να πωλήσει την επιχείρηση για την οποία υπάρχει franchise ή να εκχωρήσει τη συμφωνία franchise σε τρίτους χωρίς την έγκριση της ServiceMaster. Αυτή η απαγόρευση είναι σαφώς απαραίτητη για να προστατεύσει την τεχνογνωσία και τη βοήθεια που παρέχεται από τον δικαιοπάροχο.

β) *Διατάξεις που επιτρέπουν στον δικαιοπάροχο να διαφυλάξει την ταυτότητα και τη φήμη του δικτύου franchise*

(13) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου να χρησιμοποιεί την τεχνογνωσία της ServiceMaster και να εφαρμόζει τις μεθόδους εμπορίας που έχουν αναπτυχθεί από την ServiceMaster είναι μια υποχρέωση εγγενής στο σύστημα franchise και εξασφαλίζει την ομοιομορφία και την ποιότητα του δικτύου franchise.

(14) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου να ανακοινώσει στην ServiceMaster τις βελτιώσεις τις οποίες επιτυγχάνει κατά τη λειτουργία της επιχείρησης. Αυτή η υποχρέωση ανακοίνωσης γίνεται σε μια μη αποκλειστική και αμοιβαία βάση. Βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα του δικτύου franchise της ServiceMaster με την ελεύθερη ανταλλαγή των βελτιώσεων μεταξύ όλων των δικαιοδόχων.

(15) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου να επιδιώκει την προηγούμενη συναίνεση της ServiceMaster, για τη μίσθωση των εγκαταστάσεων για τις οποίες έχει χορηγθεί franchise. Αυτή η υποχρέωση είναι απαραίτητη για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο ότι μια κακή επιλογή μπορεί να βλάψει τη φήμη του δικτύου franchise, γεγονός που αφορά ολόκληρο το δίκτυο.

(16) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου να αφιερώνει τον απαραίτητο χρόνο και προσοχή στην επιχείρηση της ServiceMaster και να καταβάλει τις καλύτερες προσπάθειές του για να προωθήσει και να αυξήσει τον κύκλο εργασιών της συγκεκριμένης επιχείρησης. Αυτή η υποχρέωση προώθησης της επιχείρησης έχει σαν σκοπό να υποχρεώσει τον δικαιοδόχο να συγκεντρώσει τις προσπάθειές του στην ανάπτυξη της επιχείρησής του. Αυτή η υποχρέωση είναι παραδεκτή στο μέτρο που συντελεί στη διατήρηση της φήμης της ενιαίας ταυτότητας του δικτύου, δημιουργώντας ένα αποτελεσματικό σύστημα franchise και εξασφαλίζοντας ότι θα καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για την καλύτερη παροχή υπηρεσιών της ServiceMaster.

(17) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου να αγοράζει εξοπλισμό καθαρισμού και ορισμένες χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται για τη λειτουργία της επιχείρησης από την ServiceMaster, ή από άλλους προμηθευτές που ορίζονται ή εγκρίνονται από την ServiceMaster. Αυτή η υποχρέωση αγοράς είναι ουσιώδους σημασίας για την αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης και λειτουργεί σαν μορφή ελέγχου ποιότητας. Αυτή η υποχρέωση δεν εμποδίζει τους δικαιοδόχους να προβαίνουν σε προμήθειες εξοπλισμού και αγαθών αντίστοιχης ποιότητας από τρίτους προμηθευτές. Η ServiceMaster δεν αρνείται την έγκρισή της για προμηθευτές που προτείνονται από τους δικαιοδόχους αν τα προϊόντα αυτών των προμηθευτών πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις όπως είναι στην περίπτωση των χημικών ουσιών η αξίωση για ασφάλεια, η μη τοξικότητα, η βιο-αποικοδομησιμότητα και η αποτελεσματικότητα. Ο δικαιοδόχος είναι επίσης ελεύθερος να αγοράζει τα απαιτούμενα προϊόντα από οιονδήποτε άλλον δικαιοδόχο της ServiceMaster.

(18) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου να ζητά την έγκριση της ServiceMaster για να προβεί σε διαφήμιση. Ο συγκεκριμένος έλεγχος αφορά τον χαρακτήρα των διαφημίσεων, αλλά όχι τις τιμές πώλησης, με στόχο να εξασφαλισθεί ότι η διαφήμιση θα συμφωνεί με την εικόνα της ServiceMaster προς τα έξω.

(19) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου να δέχεται τους ελέγχους των εγκαταστάσεων του εκ μέρους της ServiceMaster και να υποβάλει οικονομικές δηλώσεις. Αυτή η υποχρέωση επιτρέπει στον δικαιοπάροχο να ελέγχει αν ο δικαιοδόχος ενεργεί σύμφωνα με τις μεθόδους λειτουργίας της ServiceMaster και κατά πόσον εκπληρώνει τις οικονομικές υποχρεώσεις του. Στο μέτρο που δεν γίνεται κατάχρηση του συγκεκριμένου δικαιώματος ελέγχου έτσι ώστε να ελέγχονται οι δικαιοδόχοι σχετικά με τις δραστηριότητες πώλησης που αναπτύσσουν εκτός της δικής τους περιοχής ή σχετικά με τον καθορισμό των τιμών πώλησης, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η συγκεκριμένη υποχρέωση περιορίζει τον ανταγωνισμό.

γ) *Άλλες διατάξεις*

(20) Η σύσταση τιμών πώλησης στους δικαιοδόχους δεν αποτελεί περιορισμό του ανταγωνισμού δεδομένου ότι οι δικαιοδόχοι παραμένουν εντελώς ελεύθεροι να καθορίσουν τις δικές τους τιμές για την προμήθεια υπηρεσιών και προϊόντων οικιακής φροντίδας.

(21) Η υποχρέωση του δικαιοδόχου να μεταπωλεί προϊόντα οικιακού καθαρισμού μόνο με την έγκριση της ServiceMaster και μόνο σε πελάτες που εξυπηρετούνται από τον δικαιοδόχο. Ο συγκεκριμένος περιορισμός της μεταπώλησης των προϊόντων οικιακού καθαρισμού δικαιολογείται από τη φροντίδα να συγκεντρωθούν οι προσπάθειες του δικαιοδόχου στον κύριο τομέα δραστηριοτήτων του που είναι η παροχή υπηρεσιών και δευτερευόντως η μεταπώληση αγαθών.

Διατάξεις που εμπίπτουν στο άρθρο 85 παράγραφος 1

Οι ακόλουθες διατάξεις της συμφωνίας franchise της ServiceMaster εμπίπτουν στο άρθρο 85 παράγραφος 1.

(22) Το συνδυασμένο αποτέλεσμα της ρήτρας της σχετικής με την εγκατάσταση της επιχείρησης η οποία εμποδίζει τον δικαιοδόχο να δημιουργήσει περαιτέρω πρατήρια εκτός της δικής τους περιοχής, και η ρήτρα εδαφικής προστασίας, η οποία εμποδίζει τον δικαιοδόχο να αναζητεί πελάτες εκτός της δικής του περιοχής, καταλήγουν σε ορισμένο βαθμό κατανομής της αγοράς μεταξύ των δικαιοδόχων· περιορίζοντας τοιουτοτρόπως τον ανταγωνισμό μέσα στο δίκτυο της ServiceMaster. Η συγκεκριμένη εδαφική προστασία πάντως περιορίζεται από δύο στοιχεία: ο δικαιοδόχος διαθέτει μόνον ένα μη αποκλειστικό δικαίωμα στη δική του περιοχή όσον αφορά την ίδια την ServiceMaster και κάθε δικαιοδόχος έχει δικαίωμα να παρέχει υπηρεσίες εκτός της δικής του περιοχής σε πελάτες που παρουσιάστηκαν μόνοι τους.

(23) Το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών επηρεάζεται από την απαγόρευση που επιβάλλεται στους δικαιοδόχους να μη δημιουργούν πρατήρια σε άλλα κράτη μέλη και να μην αναζητούν πελάτες στις περιοχές των δικαιοδόχων άλλων κρατών μελών. Το αποτέλεσμα αυτό στο ενδοκοινοτικό εμπόριο είναι πιθανό να είναι αισθητό. Η ServiceMaster κοινοποίησε ένα πρότυπο τύπο συμφωνίας που θα χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία ενός δικτύου franchise που θα καλύπτει την Ευρώπη. Αυτή τη στιγμή η ServiceMaster μόνο αναπτύσσει αυτό το δίκτυο. Όμως, η Επιτροπή όταν εκτιμά το αισθητό αποτέλεσμα στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, πρέπει να λαμβάνει υπόψη της και την πιθανή μελλοντική ανάπτυξη ενός τέτοιου δικτύου. Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η ServiceMaster είναι σημαντικός ανταγωνιστής στην αγορά που είναι ικανός να δημιουργήσει μεγάλο αριθμό πρατηρίων στην ΕΟΚ, όπως έχει ήδη κάνει προηγουμένως στις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά όπου η ServiceMaster έχει περισσότερες από 2 900 δικαιούχους. Η ServiceMaster έχει ήδη ένα μερίδιο αγοράς 6 % στο Ηνωμένο Βασίλειο και δέχεται ότι το μερίδιο αγοράς της στην ΕΟΚ θα υπερβεί το 5 % στο άμεσο μέλλον. Στη βάση του ανωτέρω πλαισίου, η Επιτροπή εκτιμά ότι οι περιορισμοί που περιλαμβάνονται στον κοινοποιηθέντα πρότυπο τύπο συμφωνία είναι τουλάχιστον πιθανόν να επηρεάσουν το ενδοκοινοτικό εμπόριο αισθητά. Η κοινοποιηθείσα σύμβαση τύπος franchise εμπίπτει ως εκ τούτου στο άρθρο 85 παράγραφος 1. Η Επιτροπή πρέπει συνεπώς να εξετάσει κατά πόσον η συγκεκριμένη συμφωνία μπορεί να τύχει απαλλαγής σύμφωνα με το άρθρο 85 παράγραφος 3.

Β. Άρθρο 85 παράγραφος 3

(24) Η σύμβαση τύπος franchise της ServiceMaster συντελεί, μέσω του συνδυασμένου αποτελέσματος όλων των διατάξεών της, στη βελτίωση της παροχής των συγκεκριμένων υπηρεσιών για τους ακόλουθους λόγους:

— παρέχει τη δυνατότητα στην ServiceMaster να διεισδύσει γρήγορα σε νέες αγορές με περιορισμένες επενδύσεις και στη συγκεκριμένη περίπτωση στις αγορές των δώδεκα κρατών μελών,

— αυτή η ταχεία ανάπτυξη ενός δικτύου υπηρεσιών σε όλη την Ευρώπη αυξάνει τον ανταγωνισμό με άλλες επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες σε διάφορες αγορές,

— παρέχει τη δυνατότητα σε μεγάλο αριθμό μικρών επιχειρήσεων να εισέλθουν σε μια νέα αγορά επιτρέποντάς τους να δημιουργήσουν πρατήρια ταχύτερα και με μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας, επειδή επωφελούνται από το όνομα και τη φήμη της ServiceMaster και από την τεχνική, εμπορική και διοικητική τεχνογνωσία της,

— επιτρέπει την εντατική παροχή υπηρεσιών στους πελάτες μέσω της προσωπικής δέσμευσης ανεξάρτητων εμπόρων.

(25) Η σύμβαση τύπος franchise της ServiceMaster εξασφαλίζει στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει από τις προαναφερόμενες βελτιώσεις της παροχής υπηρεσιών. Κατά πρώτον, το δίκτυο σαν σύνολο αναμένεται να παρέχει καλύτερες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες στους καταναλωτές. Δεύτερον, όπως ήδη αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, οι καταναλωτές θα επωφεληθούν από το γεγονός ότι θα δημιουργηθούν τα κίνητρα στον δικαιοδόχο να παρέχει αποτελεσματικά υπηρεσίες ως ανεξάρτητος έμπορος, ο οποίος έχει προσωπικό και άμεσο συμφέρον από την επιτυχή έκβαση της επιχείρησής του. Τρίτον, η ελευθερία των καταναλωτών να επιδιώξουν την παροχή υπηρεσιών εκτός του δικτύου θα αναγκάσει τους δικαιοδόχους να εξασφαλίσουν στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει από τον μεταξύ τους ανταγωνισμό. Τέλος, λόγω του έντονου ανταγωνισμού, είναι εύλογο να αναμένεται ότι οι δικαιοδόχοι θα προσφέρουν καλύτερες υπηρεσίες και τιμές.

(26) Οι διατάξεις που εμπίπτουν στο άρθρο 85 παράγραφος 1 είναι απαραίτητες για τη δημιουργία και την ύπαρξη του δικτύου franchise. Η περιορισμένη εδαφική προστασία που παρέχεται στους δικαιοδόχους είναι απαραίτητη για την προστασία της επένδυσής τους, για το κόστος της δημιουργίας και διατήρησης των εγκαταστάσεων, την πληρωμή του αρχικού ποσού franchise, την απόκτηση των απαραίτητων μεταφορικών μέσων για την παροχή των υπηρεσιών

στις εγκαταστάσεις των πελατών και την απόκτηση ειδικού εξοπλισμού. Η περιορισμένη εδαφική προστασία είναι επίσης απαραίτητη για να εξασφαλισθεί ότι οι δικαιοδόχοι θα συγκεντρώσουν τις δραστηριότητές τους στη δική τους περιοχή. Οι δικαιοδόχοι διατηρούν πάντως παθητικό δικαίωμα να παρέχουν υπηρεσίες σε άλλες περιοχές και παραμένουν ελεύθεροι στον καθορισμό των τιμών πώλησης.

(27) Η συμφωνία τύπος franchise της ServiceMaster δεν παρέχει στα μέλη της τη δυνατότητα να καταργήσουν τον ανταγωνισμό όσον αφορά ένα ουσιαστικό μέρος των συγκεκριμένων υπηρεσιών.

Ο ανταγωνισμός στη συγκεκριμένη αγορά είναι έντονος και ανοικτός. Η αγορά παροχής υπηρεσιών καθαρισμού και συντήρησης κτιρίων είναι ανταγωνιστική και υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που παρέχουν παρόμοιες ή ίδιες υπηρεσίες. Πρόκειται επίσης για αγορά στην οποία δεν υπάρχουν εμπόδια όσον αφορά την είσοδο με αποτέλεσμα να μπορούν οι νέοι προμηθευτές οποτεδήποτε να θέτουν σε αμφισβήτηση τις προσπάθειες της ServiceMaster ή των δικαιοδόχων της να αυξήσουν τις τιμές τους.

Διατηρείται επίσης ο ανταγωνισμός μέσα στο ίδιο το δίκτυο franchise της ServiceMaster. Η περιορισμένη εδαφική προστασία δεν παρέχει στους δικαιοδόχους καμιά αποκλειστικότητα όσον αφορά την εμπορία ή τους πελάτες. Οι δικαιοδόχοι είναι ελεύθεροι να παρέχουν υπηρεσίες σε πελάτες που διαμένουν εκτός της δικής τους περιοχής εφόσον δεν προσπάθησαν να τους προσελκύσουν. Αυτό συνεπάγεται έναν ορισμένο βαθμό ανταγωνισμού των τιμών μεταξύ των δικαιοδόχων οι οποίοι είναι ελεύθεροι να καθορίζουν τις τιμές πώλησης.

(28) Η ανακοινωθείσα συμφωνία, ως εκ τούτου, πληροί όλες τις προϋποθέσεις απαλλαγής σύμφωνα με το άρθρο 85 παράγραφος 3.

Γ. Άρθρα 6 και 8 του κανονισμού αριθ. 17

(29) Η συμφωνία όπως κοινοποιήθηκε από την ServiceMaster στις 3 Ιουνίου 1987 περιλαμβάνει έναν αριθμό διατάξεων, οι οποίες δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση απαλλαγής, ιδιαίτερα διατάξεις που αφορούν την εδαφική προστασία, η οποία αρχικά απέκλειε κάθε ανταγωνισμό μεταξύ των δικαιοδόχων. Μετά από τις παρατηρήσεις της Επιτροπής, η ServiceMaster δέχτηκε να προβεί σε ορισμένες τροποποιήσεις της συμφωνίας της. Η ServiceMaster κοινοποίησε την τροποποιημένη συμφωνία στην Επιτροπή στις 10 Μαΐου 1988. Ως εκ τούτου, η ημερομηνία από την οποία αρχίζει να ισχύει η απαλλαγή είναι η ημερομηνία κοινοποίησης της τροποποιηθείσας συμφωνίας.

(30) Στη συγκεκριμένη περίπτωση φαίνεται εύλογο, ενόψει του έντονου ανταγωνιστικού χαρακτήρα της συγκεκριμένης αγοράς και της απουσίας εμποδίων εισόδου στην εν λόγω αγορά, να χορηγηθεί απαλλαγή για περίοδο δέκα ετών,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Σύμφωνα με το άρθρο 85 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΟΚ, οι διατάξεις του άρθρου 85 παράγραφος 1 κηρύσσονται ανεφάρμοστες από τις 10 Μαΐου 1988 μέχρι τις 9 Μαΐου 1998 όσον αφορά τη σύμβαση τύπο franchise για την παροχή υπηρεσιών την οποία συνάπτει η ServiceMaster με τους δικαιοδόχους franchise στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στη ServiceMaster Ltd, 50 Commercial Square, Freeman's Common, Leicester LE 2 7SR, Ηνωμένο Βασίλειο.

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 1988.

Για την Επιτροπή

Peter SUTHERLAND

Μέλος της Επιτροπής